

Til Barne- og familiedepartementet

Oslo, 6. juli 2020

**Høringsuttalelse fra Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet (BiA) om
«Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet»**

Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet (BiA) takker for muligheten til å komme med en uttalelse til høringsnotatet, 'Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet'. Det er bra og riktig at det kommer en regulering av private tjenesteytere. Det er oppklarende og gir en klarere rettstilstand.

Kommunalt barnevern

Forslag til endring av bvl. §§ 2-1 og 4-3

Barnevernspedagogene i Akademikerforbundet (BiA) støtter departementets forslag om å klargjøre rettstilstanden ved å lovfeste kommunens adgang til å la seg bistå av private tjenesteytere og videre tydeliggjøre hva private tjenesteytere kan og ikke kan brukes til.

Igangsetting og gjennomføring av undersøkelse – ny § 2-1 tredje ledd bokstav d

Som departementet selv skriver innebærer beslutningen om å åpne undersøkelse og prosessen med å gjennomføre undersøkelse offentlig myndighetsutøvelse av sterkt inngripende karakter. Det er riktig og viktig at saksbehandling nå blir et helt offentlig ansvar og dermed begrenses for private utøvere. Undersøkelsen inneholder i stor utstrekning faglig skjønnsutøvelse og resultatet kan være avgjørende for de involverte barna og foreldrenes videre stilling. Vi ser det derfor som svært viktig at kommunen selv har full styring og kontroll over denne delen av barneverntjenestens arbeid og at dette sikres best ved at barneverntjenestens egne ansatte gjennomfører hele prosessen fra igangsetting og frem til vedtak fattes. Det betinger at kommunen sikrer at det er nok ressurser til denne kjernevirksomheten.

BiA ser positivt på at det fremgår eksplisitt av lovteksten at kommunen ikke kan inngå avtale med private tjenesteytere om bistand til igangsetting og beslutninger knyttet til undersøkelsen. Vi er allikevel av den oppfatning at kommunene selv må få avgjøre om det

skal innhentes ekstern kompetanse/bistand til deler av undersøkelsesprosessen, for eksempel sakkyndige uttalelser. Dette kan være på bakgrunn blant annet av behov for annen og mer spesialisert kompetanse for ulike deler av undersøkelsen.

Oppfølgingsbesøk i fosterhjem § 2-1 tredje ledd bokstav f, jf. fosterhjemsforskriften § 7 tredje ledd første punktum

BiA mener at oppfølgingsbesøk bør gjennomføres av barneverntjenestens selv, slik at det er barneverntjenesten som til enhver tid har nødvendig kunnskap om barnets situasjon og utvikling i fosterhjemmet, og støtter således forslaget til ny § 2-1 tredje ledd bokstav f. Vi støtter også forslaget til endring i fosterhjemsforskriftens § 7 som gir barneverntjenesten en plikt til å besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig og at minimumskravet på 4 ganger i året opprettholdes.

Leverandøroversikt og nettbasert veileder for kjøpsprosessen

BiA støtter departementets forslag om å etablere en oversikt over private leverandører og en nettbasert veileder for kjøpsprosessen. Vi mener det bør være en plikt å registrere seg der, og ikke en kan-regel.

Ordinære fosterhjem § 4-22 nytt sjette ledd

BiA støtter departementets forslag om at alle ordinære fosterhjem skal ha sin avtale med en kommune alene, alternativ 1: "Private tjenesteytere kan ikke inngå avtale med fosterforeldre i ordinære fosterhjem om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget." Dette kan bidra til tettere kontakt med fosterhjemmet og derav øke innsikten og informasjonsgrunnlaget for sitt oppfølgingsansvar. Dette krever imidlertid at barneverntjenesten har tilført tilstrekkelige ressurser til å følge opp fosterhjemmene på forsvarlig måte. Fosterhjem som ikke får den oppfølging de har behov for vil ha større risiko for kritiske situasjoner og brudd. Det bør imidlertid være anledning for private aktører å levere støttetjenester utover den oppfølgingen barneverntjenesten er forpliktet til.

Spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem. Bistandsplikt.

BiA mener at det for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem vil være særskilte behov som taler for at private aktører fremdeles selv skal kunne inngå avtale med og tilby en pakke av godtgjøring og støttetjenester (alternativ 1). Dette er tiltak som krever en særskilt kompetanse, fleksibilitet og fagmiljø som det vil være uheldig om staten alene skal ha monopol på. Av hensyn til dynamikken i fagutviklingen, samt at private aktører kan tilby en fleksibilitet som er vanskeligere å realisere i det statlige tilbudet, mener vi det er hensiktsmessig å opprettholde de private aktørenes rolle her. Det vil etter vårt syn være til fagets og barnets beste at det er flere aktører som bidrar til faglig utvikling og tilrettelegging for disse barna med behov ut over det ordinære. Med tanke på kompleksiteten i disse barnas situasjon synes det hensiktsmessig at det er Bufetat som anskaffer disse plassene, og som kan bidra til faglig kvalitetssikring. Vi forutsetter at Bufetat i større grad enn kommunene har mulighet til å ha kompetanse på anskaffelser og kvalitetssikring på dette området. Med dette mener vi at dagens bistandsplikt bør opprettholdes for denne type plasseringer.

Departementet har en påstand om at private fosterhjem må antas å bli dyrere enn statlige. Vår erfaring med dagens system hvor det letes først blant de statlige familiehjemmene for

deretter å gå ut til de private, innebærer at det er de mer kompliserte og sammensatte sakene som går ut til enkeltkjøp hos private. Dette medfører flere eller mer omfattende faglig støttetiltak og veiledningstjenester i tilbudene fra de private aktørene. Så vidt vi kjenner til er ikke overhead/administrasjonskostnader i de offentlige tilbudene i tilstrekkelig grad er medregnet. Det er av den grunn vanskelig å sammenligne tallene med mindre man legger inn disse forutsetningene i beregningsmodellene.

Forslag om rekruttering, opplæring og kommunal egenbetaling

BiA er skeptisk til innføring av egenbetaling for kommunene på rekruttering og opplæring av fosterhjem og bekymret for om dette vil komme i strid med veiledningsplikten Bufetat faktisk har og om det kan bidra til økte forskjeller blant barnevern i kommunene. Med et slikt fokus på kjøp og salg av tjenester som her skisseres står dette i sterk kontrast til tidligere fokus på at Bufetat skulle bidra til å utjevne forskjeller mellom kommuner. Vi ber om at departementet sørger for en grundig konsekvensutredning av følgene dette får for det reelle tilbudet barn, unge og deres familier får i møte med barneverntjenesten der de bor.

Institusjonsområdet

BiA oppfatter departementets fremstilling av hvilke faktorer som spiller inn på kvaliteten på tjenestetilbudet fra de private aktørene, som i stor grad dekkende. Departementet beskriver at det er avdekket risiko for svikt, men velger å ikke foreslå noen endringer.

BiA registrerer at private aktører tar stadig større del av institusjonsfeltet. Det private markedet har vært preget av oppkjøp og fusjoner, som igjen fører til færre og større aktører. Det faktum at det ikke er mulig å følge pengestrømmen svekker statens kontroll med tiltakene, herunder om midlene blir benyttet til å gi et så godt kvalitativt tilbud som mulig. Markedet er likevel i endring, og vi kan ikke forutsi hvor lenge dagens situasjonsbilde vil være gjeldende. BiA mener likevel at private og ideelle aktører utgjør et verdifullt supplement til det offentlige tilbudet, men at det ikke må gå på bekostning av det offentlige tilbudet. Vi er tjent med å ha et offentlig institusjonstilbud som evner å ivareta barns behov, men dette fordrer at det er mulig å tilegne seg tilstrekkelig erfaring, opprettholde og utvikle kompetanse i det offentlige. BiA legger dette til grunn når vi er av den oppfatning av at en større andel av institusjonsplassene bør være i offentlig regi.

Departementet viser til at det arbeides med å finne farbar vei for å følge opp Stortingets anmodningsvedtak om å øke andelen ideelle institusjonsplasseringer. BiA vil bemerke at de ideelle aktørene også har behov for å heve den faglige kvaliteten. Mange ideelle aktører er tradisjonelle omsorgsinstitusjoner hvor det er behov for å tilpasse seg dagens målgruppe og deres behov.

Vi vet at det ofte er i de private institusjonene vi finner de ungdommene med mest omfattende problematikk. BiA er enig i departementets beskrivelse av hvordan føringene om at bruk av fengsel skal reduseres, samt nedbygging av døgntilbud innen psykiske helsetjenester, har virket inn på målgruppen.

Vi merker oss også at departementet skriver i sitt høringsnotat at enetiltakene som oftest er i privat regi. Dersom det vurderes at det er behov for enetiltak i institusjonsbarnevernet, bør grunnkapasiteten økes. Den økonomiske modellen som legges til grunn for vurdering av

kapasiteten gir ikke et tjenestetilbud som er faglig godt nok og utfordrer kvaliteten i tilbudet og gjør tilbudet sårbart og til dels utilgjengelig for kommunene. Hvorvidt enkelttiltak skal vurderes inn i grunnkapasitet eller bufferkapasitet bør også vurderes ettersom dette ser ut til å være et tilbakevendende behov fra kommunene. Det vil kunne gjøre enkelttiltakene mindre faglig sårbare. Vi mener videre at enetiltak bør alltid tilrettelegges innenfor en institusjonssammenheng, dvs. at tiltaket henger sammen med mer ordinære institusjonstilbud.

Ulike økonomiske vilkår for statlige og private institusjoner (arbeidstidsordning, lavere lønn og pensjonsutgifter mv.) kan medføre en risiko for at tilgangen på ansatte med nødvendig kompetanse påvirkes negativt i de private institusjonene. Ansvar for denne utviklingen må også legges på dagens innkjøpsordning. Det bør utvikles kravspesifikasjoner som omfatter kompetanse, lønns- og arbeidsvilkår samt pensjonsordninger vel vitende om at dette vil kunne føre til økte døgnpriser på enkelte institusjonstilbud. BiA er bekymret for at kompetansen i de private institusjonene svekkes samtidig som de skal ivareta de mest krevende plasseringene, hvis dette ikke gjøres. Vi er også bekymret for lønns- og arbeidsvilkårene i de private institusjonene så lenge disse ikke inngår i kravspesifikasjonen ifm. kjøp.

Videre ser vi et klart behov for at barn og unge er bedre kartlagt før inntak til institusjonen. Dette kan ha sammenheng med svakheter ved barneverntjenestens undersøkelsesarbeid og i kommunikasjonen mellom barneverntjenesten, Bufetat og institusjonen, men faktum er at mange institusjoner opplever at ungdommen har mer omfattende behov enn beskrevet før inntak. Det bør sikres en bedre utredning av barnets behov for å koble på rett institusjonstiltak. Vi ber departementet vurdere dagens system med utredningsansvaret tillagt kommunene.

Departementet skriver at det ikke er foretatt systematiske evalueringer av den helhetlige kvaliteten i institusjonstilbudet, ut over lovlighestilsynet som ligger til Fylkesmannen. Vi får inntrykk av at departementet i for stor grad hviler seg på Fylkesmannen/Helsetilsynet som tilsynsmyndighet.

Vi skulle gjerne sett at Fylkesmannen fikk mer kapasitet til å gjennomføre flere egeninitierte systemrevisjoner og andre tilsyn hos de institusjonene hvor de vurderer faren for svikt som høy. Etter vår vurdering, vil Fylkesmannen kunne bidra til å forebygge svikt hos institusjonene, men det fordrer en annen ressursituasjon enn dagens. Vi mener derfor at det er behov for å følge opp institusjonstilbudet på flere måter enn gjennom tilsyn alene, frem til tilsynsmyndigheten har en ressursramme som muliggjør gjennomføring av de lovpålagte tilsynene. Å utarbeide et helhetlig faglig grunnlag for hva som utgjør et godt institusjonstilbud samt nasjonale føringer for hva som utgjør god kvalitet, kan være en vei å gå.

BiA ser frem til hva som kommer ut av arbeidet som nå er igangsatt og som vil bli forelagt Stortinget, slik departementet oppgir i høringsnotatet.

Med vennlig hilsen
Akademikerforbundet

Alfred Sørbø
leder

Anne Grønsund
leder BiA